

Voorstel aan de gemeenteraad

Portefeuillehouder
J.Zoetendal
Datum collegebesluit

Opsteller
H.Jorritsma
Registratie

Agendapunt

Onderwerp

Krediet reddings-/herstructureringsbijdrage Thialf

Voorgesteld besluit

1. Een krediet van € 991.000,- beschikbaar te stellen als voorlopige bijdrage in de door Thialf BV gevraagde reddings-/herstructureringsbijdrage voor de periode juli 2020 tot september 2022.
2. Kennis nemen van het proces op het verder verbeteren van de exploitatie van Thialf.
3. Het college te vragen parallel aan de activiteiten gericht op het verder verbeteren van het exploitatie van Thialf te onderzoeken of zij de ijshockeyhal in bedrijf wil houden en of dan een splitsing van verantwoordelijkheden t.a.v. de ijshockeyhal en de 400 meter hal aanbeveling verdient.
4. De bijgevoegde begrotingswijziging vast te stellen.

Inleiding

In de loop van 2019 werden wij geconfronteerd met de financiële problemen bij Thialf. De problemen ontwikkelden zich dermate ernstig dat zonder ingrijpen het voortbestaan van Thialf in gevaar zou komen. Wij hebben eind 2019, samen met de provincie als medeaandeelhouder, Thialf gevraagd meteen in te grijpen en een herstelplan op te stellen dat is gericht op het structureel verbeteren van de exploitatie en dat perspectief biedt op een sluitende exploitatie. Thialf heeft op 2 april jl. een herstelplan aangeboden aan de aandeelhouders. In de aandeelhoudersvergadering van Thialf BV hebben wij onlangs ingestemd met de aanbevelingen en conclusies zoals die door directie en Raad van Commissarissen in het herstelplan zijn verwoord. Met onze brief van 16 april hebben wij u geïnformeerd over de inhoud van het herstelplan, ons besluit ten aanzien van de aanbevelingen en ons voorbehoud waar het gaat om een financiële bijdrage. In dit voorstel gaan wij in op de door Thialf aan de aandeelhouders gevraagde reddings-/herstructureringsbijdrage en op de wijze waarop het vervolgproces vorm kan krijgen.

Beoogd effect

Door uitvoering te geven aan de maatregelen uit het Herstelplan wordt het perspectief op een gezondere exploitatie verbeterd. Zonder ingrijpende maatregelen op korte termijn is Thialf niet meer in staat aan haar betalingsverplichtingen te voldoen. Het herstelplan is gericht op het behoud van Thialf als topsport- en wedstrijdcentrum inclusief breedtesport voor Heerenveen, de provincie Fryslân en Nederland.

Argumenten

1.1 Herstelplan Thialf 2 april 2020 draagt bij aan uitgangspunt gouden medailles en zwarte cijfers

Begin 2020 is er door de directie van Thialf hard gewerkt aan de input van het herstelplan met als uitgangspunt 'gouden medailles en zwarte cijfers'. Tijdens dit proces liepen twee activiteiten parallel. Ten eerste het toerekenen van het negatieve resultaat aan de verschillende activiteiten van Thialf. Op deze manier ontstond inzicht in de oorsprong van het resultaat vanuit de verschillende activiteiten en had Thialf een tool in handen om scenario's door te rekenen. Ten tweede het bedenken, doorrekenen en afwegen van scenario's die de basis vormen voor dit herstelplan. Thialf onderscheidde uiteindelijk drie scenario's: 1. een toernooi scenario (alleen grote toernooien), 2. Een topsport scenario (alleen grote toernooien en topsport trainingen) en 3. Een 'slank en slim' scenario. Dat scenario is gebaseerd op het beëindigen of uitbesteden van activiteiten.

Geen enkel scenario haalt zwarte cijfers. De bedrijfsresultaten van de verschillende scenario's zijn allen negatief. Scenario 'Slank & Slim' geeft daarbij het beste beeld en behoudt tevens de kernfuncties van Thialf waardoor het ook mogelijk blijft de breedtesport te faciliteren. Dit scenario vraagt een forse reorganisatie. Thialf geeft aan met het 3e scenario jaarlijks € 538.000,- te kunnen besparen.

Dat doet Thialf met de volgende ingrijpende maatregelen:

- Het stoppen met dan wel uitbesteden van de zakelijke verhuur, de eigen schaats school en de zogeheten specials (overige publieksevents);
- Het efficiënter organiseren dan wel combineren van een aantal functies;
- Het nauwer samenwerken met het CTO als het gaat om het organiseren van ijsplanning;
- op basis van bovenstaande, het terugbrengen van de bezetting van 24,5 fte's nu tot 15,5 fte's in scenario 3;
- Het maken van nieuwe afspraken met meerdere gebruikersgroepen t.a.v. kostprijs dekkende tarieven;
- Het maken van nieuwe afspraken met meerdere gebruikersgroepen t.a.v. het doorbelasten van facilitaire kosten zoals schoonmaak;
- Het maken van nieuwe afspraken met leveranciers teneinde het rendement van contracten te verhogen;
- Het maken van nieuwe afspraken met de Gemeente Heerenveen t.a.v. het exploitatieverlies van de ijshockeyhal.

Hiermee herpositioneert Thialf zich als een facilitair bedrijf met een kleine kern die op efficiënte en effectieve wijze georganiseerd is. Thialf is er ook na deze transitie primair

voor de topsport en secundair voor de overige ijssporten. Dit is het maximale dat Thialf zelf kan realiseren.

Beoordeling herstructureringsmaatregelen Thialf

Keuze voor scenario 3

De keuze voor scenario 3 is een logische keuze en geeft de meeste kansen om de belangrijkste waarde van Thialf overeind te houden als topsport trainings- en topsportwedstrijdaccommodatie. Met het scenario 'Slank & Slim' spant Thialf zich maximaal in om zelf een bijdrage te leveren aan het terugdringen van het exploitatietekort. Binnen dit scenario kiest de directie voor een herpositionering van Thialf als een facilitair bedrijf. Gevolg is een grote ingreep in de bestaande organisatie waarbij door Thialf zelf geen risicodragende activiteiten meer worden ontwikkeld. Onder de gegeven omstandigheden een logische en onontkoombare stap.

Kern van complex en andere verdienmodellen

Wij achten het niet realistisch dat Thialf, naast de genoemde maatregelen, extra kostenbeperkende maatregelen kan realiseren zonder de kern van het complex aan te tasten. Uit de analyse, waaronder de eerdere doorlichting van de exploitatie door LAGroup (opgenomen als bijlage bij het herstelplan), blijkt tevens dat koersen op andere verdienmodellen dan de schaatssporten niet haalbaar is. Wel kunnen incidenteel activiteiten worden ontwikkeld door gebruik te maken van een flexibele schil indien deze bijdragen een positief bedrijfsresultaat.

Op 23 april hebben wij in de vergadering van aandeelhouders ingestemd met de aanbevelingen en conclusies zoals verwoord in paragraaf 2.5 van het Herstelplan en zoals hiervoor kort samengevat.

1.2 Met reddings-/herstructureringsbijdrage kan Thialf de herstructurering realiseren en verdere stappen zetten om de exploitatie verder te verbeteren.

Per 1 juli kan Thialf niet meer aan haar betalingsverplichtingen voldoen. De realisatie van de herstructurering vergt de nodige tijd en parallel zijn aanvullende maatregelen nodig om de exploitatie verder te versterken. Om de tijd tot september 2022 (de periode van herstructurering) te kunnen overbruggen zijn liquide middelen nodig. De directie van Thialf vraagt de aandeelhouders daarop een reddings-/herstructurerings bijdrage ter grootte van € 2.973.000,- beschikbaar te stellen voor de periode juli 2020 tot en met september 2022.

1.3 Thialf is belangrijk voor de regio en de gemeente Heerenveen

Het belang voor de gemeente

Qua sportieve prestaties floreert Thialf als nooit tevoren. De topsport sectoren maken volop gebruik van de faciliteiten van de nieuwe accommodatie en profiteren daar van hetgeen zichtbaar wordt in de sportieve prestaties. Ook de potenties als wedstrijdaccommodatie worden, zeker met de inspanningen van 'House of Sports' volop benut waarbij het publiek zeer is betrokken. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er vanuit de topsport (KNSB en NOC*NSF) wordt gepleit om meer m2 ijs toe te voegen. Het huidige complex is, met andere woorden, namelijk volledig vol bezet door de ijssporten. Ondanks dit sportieve succes lukt het niet de accommodatie zichzelf financieel te laten bedruipen. Hiervoor is al geconcludeerd dat een keuze voor scenario 3 een logische en

noodzakelijk keuze is om het Thialf te behouden als topsport trainings- en topsportwedstrijdaccommodatie.

Toch is ook bij uitvoering van dit scenario een bijdrage vanuit de beide aandeelhouders, en dus ook onze gemeente nodig. Dat geldt in ieder geval voor de periode tot september 2022. Wij zijn van mening dat onze gemeente een groot belang heeft bij het in bedrijf houden van Thialf. Niet alleen vanwege ons profiel als Stad van Sport en het unieke karakter daarvan in onze provincie, maar ook vanwege de bijbehorende directe en indirecte economische effecten zoals (in)directe bestedingen door topsportsector (huisvesting, begeleiding, onderwijs etc.), de bestedingen tijdens evenementen in de regio, en het topsportprofiel als vestigingsplaatsfactor en sociaal-cultureel bindingsmiddel. De topsportstatus levert de regio meer dan € 1,5 miljoen per jaar op. Afkalving van de topsport in Thialf zet ook Topsport Noord onder druk met als mogelijk gevolg het verdwijnen van topsport in Heerenveen en mogelijk een nadelige invloed op de exploitatie van Sportstad Heerenveen BV. Bovendien heeft topsport een aantoonbaar positief effect op de breedtesport.

Gelet op de situatie waarin Thialf verkeert, de tijd die nodig is voor een duurzame herstructurering van de exploitatie en het belang van de accommodatie voor de regio is het onontkoombaar dat de aandeelhouders nu bijspringen. Wij zijn met onze mede aandeelhouder van mening dat wij voor de benodigde bijdrage een verdeling hanteren conform het principe 1/3^e gemeente en 2/3^e provincie. Dit komt overeen met de verhouding in aandelen. Gelet daarop vragen wij u een krediet van € 991.000,- beschikbaar te stellen en de bijgevoegde begrotingswijziging vast te stellen. Voor eventuele investeringen en steunmaatregelen van aandeelhouders na de overbruggingsperiode is een verdeling 1/3^e gemeente en 2/3^e provincie geen vanzelfsprekendheid. In het kader van een nog te ontwikkelen totaal pakket zullen wij de nu beschikbaar te stellen reddingsbijdrage opnieuw betrekken.

2.1 De overbruggingsperiode geeft ruimte om te werken aan een structurele verbetering en stabiele basis.

De directie van Thialf geeft aan dat met deze reddings-/herstructureringssteun de exploitatie nog niet structureel gered is. Na het effectueren van de aangegeven maatregelen behorende bij scenario 3 is slechts 50% van het structurele tekort van € 1,1 miljoen weggewerkt. Dan resteert nog een tekort van ruim € 550.000,- . Bovendien worden er onvoldoende middelen (naast de huidige reserveringen zou er jaarlijks € 800.000,- extra moeten worden gereserveerd voor deze onvermijdelijke kosten) binnen de exploitatie vrijgemaakt voor onderhoud en vervangingsinvesteringen. Hierdoor zou er voortdurend een aanvullend beroep op de aandeelhouders moeten worden gedaan.

Om dit structurele probleem op te lossen richt de directie zich onder meer op het energievraagstuk. Het investeren in het opwekken van meer eigen en duurzame energie zou kunnen leiden tot een structureel lagere energielast. Deze bedraagt momenteel ca. € 700.000,- per jaar. Daarnaast zet de directie in op een grotere bijdrage van de belangrijkste partners, als belanghebbende en huurder van het topsportijs.

Wat vraagt Thialf van de aandeelhouders?

Om Thialf als topsport trainings- en wedstrijdaccommodatie te kunnen behouden vraagt de directie van Thialf (naast de eerder genoemde reddingsbijdrage) aan de aandeelhouders om:

- te investeren in een energiesysteem teneinde de jaarlijkse energiekosten te kunnen verlagen;
- een bijdrage beschikbaar te stellen om de benodigde middelen voor onderhoud en vervangingsinvesteringen op peil te brengen;
- een extra structurele bijdrage in de exploitatie beschikbaar te stellen indien de andere stakeholders het laten af weten;
- te investeren in de casco opgeleverde noord bocht zodra zich huurders melden;
- specifiek gericht op de gemeente Heerenveen: stappen te zetten om te investeren in de ijshockeyhal en om een bijdrage te leveren in het exploitatietekort van de ijshockeyhal in de vorm van een breedtesport subsidie.

De komende periode zal in het teken staan van het verder schragen van de exploitatie van het huidige Thialf complex. Een substantiële bijdrage van de belangrijkste stakeholders van Thialf is daarbij voor ons een belangrijke voorwaarde. Zonder een dergelijke bijdrage achten wij het blijven exploiteren van Thialf met behulp van een structurele exploitatiebijdrage van, in dit geval onze gemeente, niet realistisch. Wij zijn dan ook van mening dat er primair moet worden gestuurd op de volgende twee sporen:

- a. De huidige gebruikers van de hal zullen in financiële en/of in materiële zin meer moeten bijdragen voor het gebruik van de faciliteiten en het ijs. Met de verschillende partners/gebruikers zijn de afgelopen weken gesprekken gevoerd met als doel het in stand houden van de hal als gezamenlijke uitdaging te zien. Dat heeft nog niet geleid tot concrete resultaten. Dat vinden wij erg teleurstellend. De komende maanden zal dit traject worden voortgezet en zullen waar mogelijk bestaande contracten worden herzien.
- b. De exploitatie van topsportcentra staat op meer plekken in Nederland onder druk. Het zijn daarbij, net als bij Thialf het geval is, meestal de regionale overheden die investeren en risicodragend exploiteren. De gebruikers van de accommodaties worden grotendeels gefinancierd met de topsportprogramma's via de lijn VWS-NOC*NSF-CTO's. Via deze lijn zijn gebruikers niet in staat de kostprijs van de accommodaties te betalen. Dit brengt met zich mee dat er een zware wissel wordt getrokken op de regionale overheden waardoor de topsportinfrastructuur bijzonder kwetsbaar dreigt te worden. Wij zijn voornemens samen met de provincie en zo mogelijk in samenwerking met andere regio's, het Rijk aan te spreken op deze weeffout en een beroep te doen op steun voor het investeren en in standhouden van de topsportaccommodaties.

Wij gaan er van uit dat in de loop van 2021 op de betreffende onderdelen resultaten zijn bereikt. Zodra helder is in welke mate de exploitatie van het complex zich richting zwarte cijfers beweegt en er voldoende buffer ontstaat voor onderhoud c.a., maken wij opnieuw de balans op. Ook wat betreft de bereidheid structureel bij te dragen in de exploitatie van Thialf. Wij zullen in dat kader eveneens de uitkomsten van het onderzoek naar de ijshockeyhal betrekken. Hierna gaan wij uitgebreid in op de ijshockeyhal als onderdeel van het huidige Thialf.

3.1 Onderzoek naar mogelijkheden ijshockeyhal geeft duidelijkheid voor mogelijkheden voortbestaan

Positie van de ijshockeyhal

In het herstelplan doet de directie een beroep op de aandeelhouders waar het gaat om aanvullende investeringen in de 400 meter hal (energiepakket en noordbocht), maar ook om investeringen in en ondersteuning in de exploitatie van de ijshockeyhal.

De directie van Thialf kent aan het in exploitatie houden van de ijshockeyhal een lage prioriteit toe. Er is namelijk geen sprake van een bijdrage aan het topsportprofiel en de exploitatie van de hal kent (na de saneringsoperatie cf scenario 3) volgens opgave van de directie een negatief bedrijfsresultaat van circa € 200.000,- per jaar. Omdat de hal in belangrijke mate voor breedtesport en niet-olympische topsport wordt gebruikt, doet de directie een beroep op de gemeente voor exploitatiesteun, hoewel in juridische zin de verplichting tot exploitatie en instandhouding bij Thialf BV ligt. Ook ten aanzien van het verbeteren van de hal doet de directie, bij gebrek aan middelen, een beroep op de gemeente.

In maart 2019 zijn, nadat de raad plankosten beschikbaar heeft gesteld voor 2019 t/m 2021, de eerste verkenningen gestart om te komen tot een beslisdocument voor een nieuwe ijshockeyhal. Wij hebben SWECO opdracht gegeven voor het opstellen van een beslisdocument over de nieuwbouw van de ijshockeyhal. Wij hebben daartoe als gemeente (na overleg met provincie) toe besloten om meer grip te krijgen op het voorbereiden van en het doorlopen van het besluitvormingsproces. De verkenningen zijn met het oog op de actuele ontwikkelingen stopgezet. Inmiddels is duidelijk dat vernieuwen van de ijshockeyhal conform eerdere ambities niet haalbaar is: de eerdere business cases zijn veel te optimistisch waar het gaat om de hoogte van opbrengsten gekoppeld aan een onderschatting van de exploitatie en onderhouds- en overhead kosten. De bezetting van de hal is al zodanig dat nauwelijks extra huuropbrengsten zijn te realiseren. LAGroup onderschrijft deze conclusie. Inmiddels wordt verkend in hoeverre met een beperkte renovatie de huidige hal nog voor de middellange termijn in exploitatie kan blijven.

Verkennen governance en exploitatie ijshockeyhal

De positie van de ijshockeyhal is een bijzondere. Anders dan de 400 m. hal levert de ijshockeyhal primair een bijdrage aan de breedtesport. Naast de Unis Flyers wordt de hal gebruikt door de jeugdijschockey, kunstschaatsen en schoolschaatsen.

Parallel aan het proces rond het structureel verbeteren van de exploitatie vinden wij het raadzaam de eerder beschikbaar gestelde plankosten te benutten voor het uitwerken van een toekomstvisie op de ijshockeyhal. Daarbij zouden wij graag naast de noodzakelijke investeringen in de hal ook de exploitatie en de relatie met de gebruikers en de governance in relatie tot de 400 m hal willen verkennen. In dat verband willen wij ook onderzoeken of een materiële en/of formele integratie met (onderdelen van) Sportstad Heerenveen BV kansen biedt voor het verbeteren van de stabiliteit van de afzonderlijke organisatie onderdelen. Overigens moet er dan eerste wel sprake zijn van een kostendekkende exploitatie.

De resultaten daarvan kunt u dan gebruiken bij de besluitvorming in 2021 over de te treffen maatregelen om de structurele exploitatie van Thialf te verbeteren en de positie van de ijshockeyhal daarin.

Risico's of kanttekeningen

Het advies gaat uit van het overnemen van de voorstellen van de directie van Thialf. Alternatief zou kunnen zijn dat de aandeelhouders geen steun verlenen maar aansturen op een faillissement. Gelet op het feit dat er momenteel geen schuldeisers zijn zou een

faillissement vanuit de optiek van de aandeelhouders in vergelijking met de beoogde omvang van de aanstaande steunverlening, geen voordelen bieden en mogelijk het risico op verdere schade vergroten.

Met het beschikbaar stellen van een reddingskrediet stellen de aandeelhouders Thialf en haar stakeholders in staat werk te maken van de herstructurering en het verder verbeteren van de exploitatie. De kans bestaat dat het resultaat daarvan dermate tegenvalt dat in 2022 alsnog door de raad een andere afweging wordt of moet worden gemaakt.

Voor het verlenen van steun moet de EC (Europese Commissie) akkoord gaan. Dit vergt tijd en bepaalt grotendeels ook de verdere uitwerking van het traject rond steunverlening. In eerste instantie zal een lening moeten worden verstrekt aan Thialf. Met de provincie is overeengekomen dat zij de lening verstrekken conform de voorwaarden van de EC en dat de gemeente vervolgens afrekent met de provincie. Nadat de EC een uitspraak heeft gedaan over een herstructureringsplan voor Thialf wordt een oordeel gegeven over de mate waarin staatssteun geoorloofd is.

Relatie met de Investeringsagenda

Parallel aan de Perspectiefnota wordt de Investeringsagenda aan de gemeenteraad aangeboden. In de investeringsagenda is rekening gehouden met de actuele situatie rond Thialf. Voor de ijshockeyhal is uitgegaan van een gemeentelijke investering in een minimale renovatievariant. Voor Thialf is uitgegaan van de in dit advies aangegeven reddingsbijdrage (incidenteel) en een inschatting van een eventuele structurele bijdrage in de exploitatie met ingang van september 2022 voor zover daartoe zou worden besloten.

Communicatie en participatie

Boodschap	Doelgroep	Via welk middel	Door wie	Wanneer

Financiën

De raad wordt gevraagd om een éénmalig krediet van € 991.000,- beschikbaar te stellen als bijdrage voor de overbruggings- en herstructureringsperiode tot september 2022, met dekking uit de Algemene Reserve. Tevens wordt gevraagd de bijgevoegde begrotingswijziging vast te stellen.

Wij gaan uit van het navolgend kasritme:

- Tweede halfjaar 2020 € 247.750
- Volledige jaar 2021 € 495.500
- Eerste halfjaar 2022 € 247.750

Bijlagen

- begrotingswijziging

- Het herstelplan en de aanbiedingsbrief van Thialf zijn reeds eerder aan de raad gestuurd

Het college van burgemeester en wethouders van Heerenveen,

de secretaris,

de burgemeester,

de heer J. van Leeuwestijn

de heer T.J. van der Zwan

Onderwerp

Krediet reddings-/herstructureringsbijdrage Thialf

De raad van de gemeente Heerenveen;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 12 mei 2020

gelet op de noodzaak tot doorvoeren van maatregelen uit het Herstelplan in de periode juli 2020 – juni 2022 om de exploitatie bij Thialf te verbeteren,

overwegende dat Thialf, in lijn met het Herstelplan, van Heerenveen in haar rol van mede-aandeelhouder, een bijdrage vraagt in de kosten van dat Herstelplan,

Besluit

1. Een krediet van € 991.000,- beschikbaar te stellen als voorlopige bijdrage in de door Thialf BV gevraagde reddings-/herstructureringsbijdrage voor de periode juli 2020 tot september 2022.
2. Kennis nemen van het proces op het verder verbeteren van de exploitatie van Thialf.
3. Het college te vragen parallel aan de activiteiten gericht op het verder verbeteren van het exploitatie van Thialf, te onderzoeken of zij de ijshockeyhal in bedrijf wil houden en of dan een splitsing van verantwoordelijkheden t.a.v. de ijshockeyhal en de 400 meter hal aanbeveling verdient.
4. De bijgevoegde begrotingswijziging vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van

de griffier,

de voorzitter,

mevrouw L. Roest-Jonkers

de heer T.J. van der Zwan